

Changing life trajectories for good

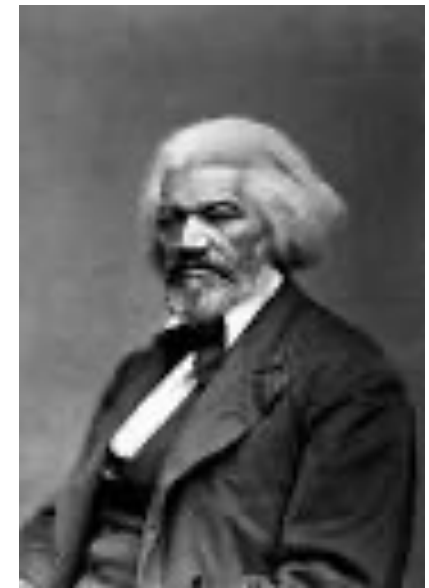
The importance of early identification of children at risk of maltreatment and support for families in need

Steven Lucas, Paediatrician, Associate Professor
Uppsala University Children's Hospital

“It is easier to build strong children than to repair broken men”

Frederick Douglass (1817-1895)

1. The child's context

Nourishment

Reciprocity

What do children need to grow, develop and thrive?

Closeness

Communication

Protection

Challenges

Kisses

To be seen Stimulation

Love

Hugs

Sleep

Bus

Freedom

Respect

Security

Friendship

Peace

Play

The balance of protective and risk factors

Protective factors

- Personal network
- Economic stability
- Good health
- ...

Vulnerability of the parents and/or child

- Cognitive disability
- Exposure to maltreatment during childhood
- Low education level
- Chronic disease
- ADHD
- ...

Risk factors in the child's environment

- Poverty
- Substance abuse
- Family violence
- Mental illness
- Stress
- ...

Vulnerability of the parents and/or child

- Cognitive disability
- Exposure to maltreatment during childhood
- Low education level
- Chronic disease
- ADHD
- ...

Risk factors in the child's environment

- Poverty
- Substance abuse
- Family violence
- Mental illness
- Stress
- ...

Stress

Work-load

Unemployment

House-keeping

Fleeing from war, poverty

Relationship problems

Expectations

Demands

Violence

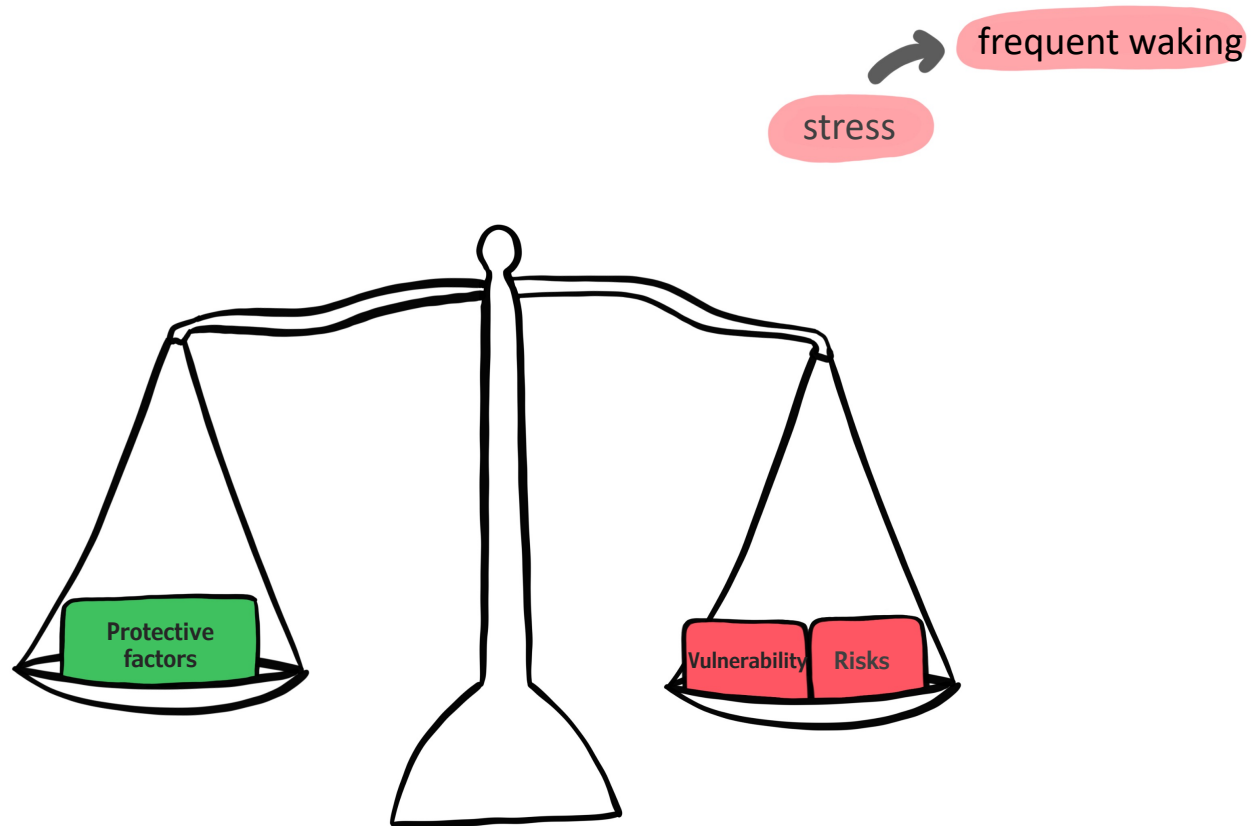
Sleeplessness

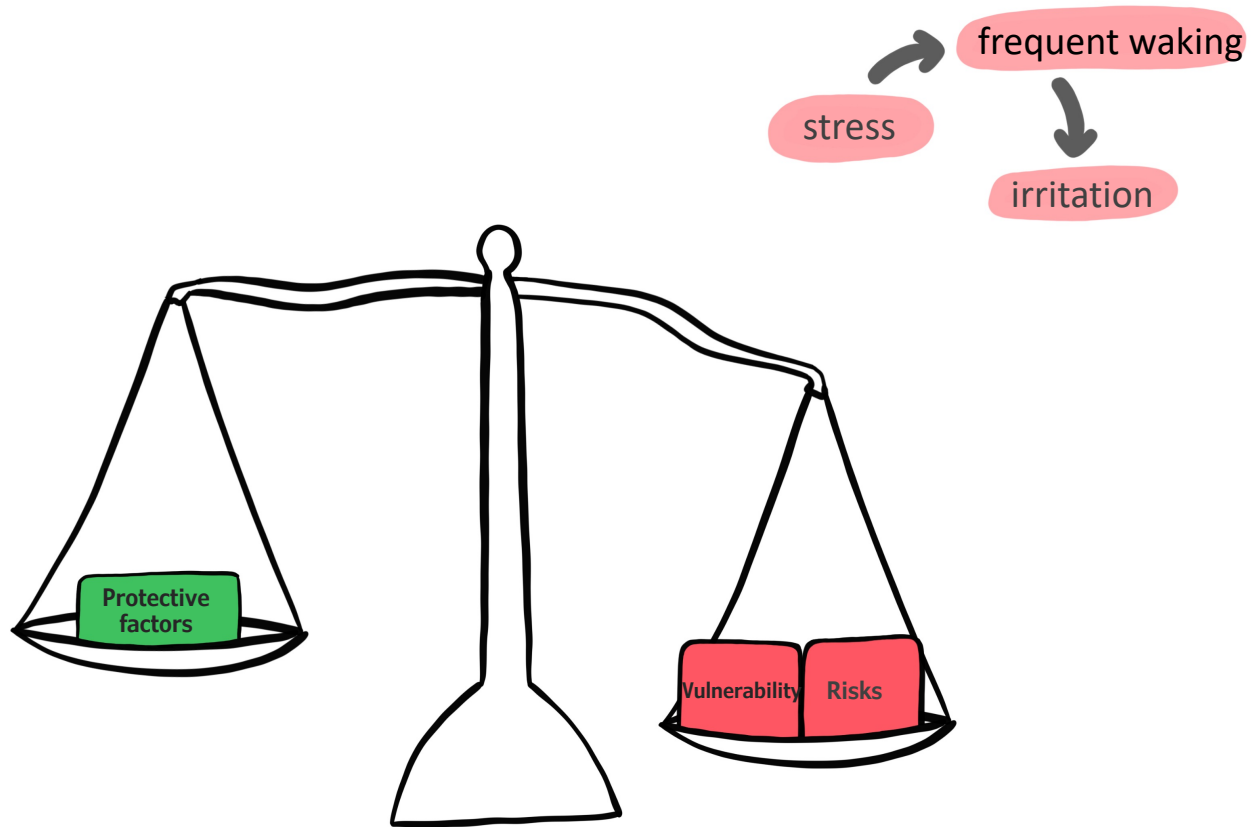
Financial worries

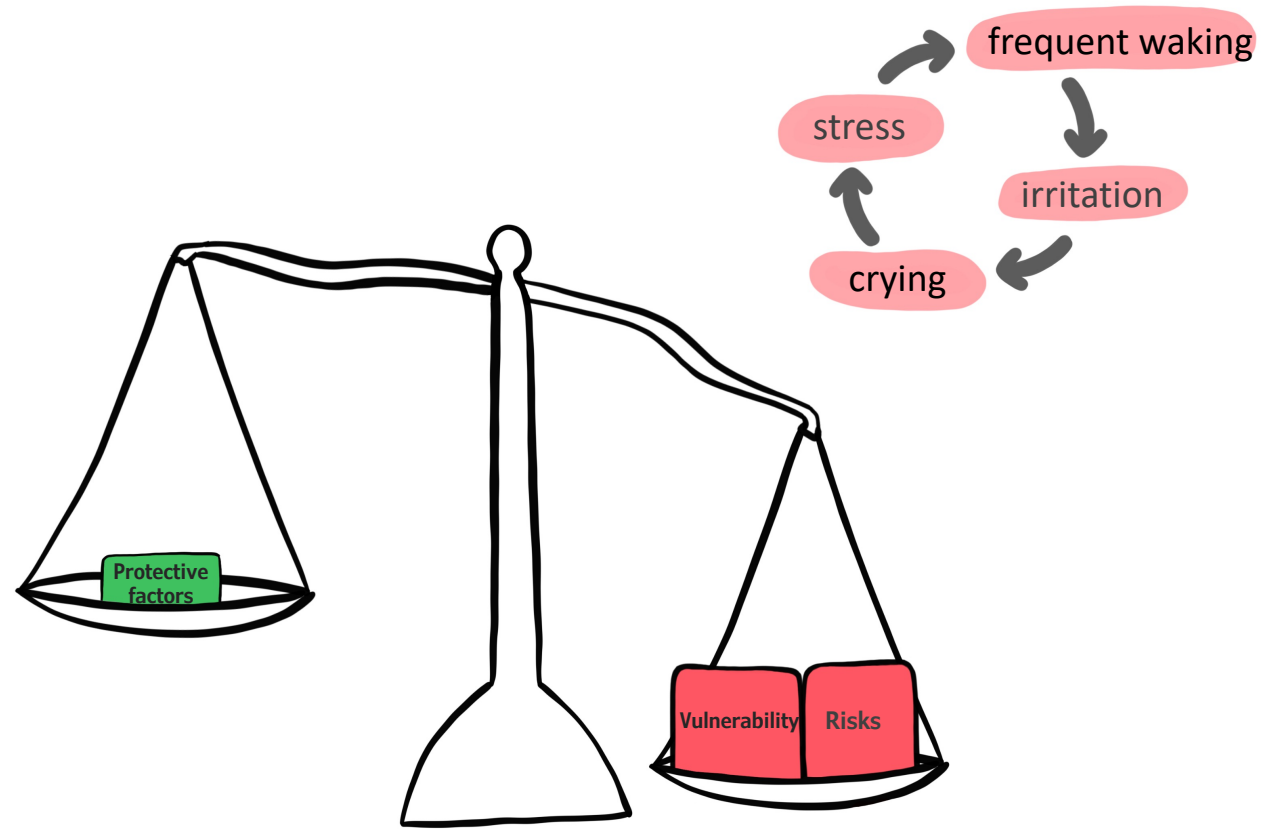
Feeding problems

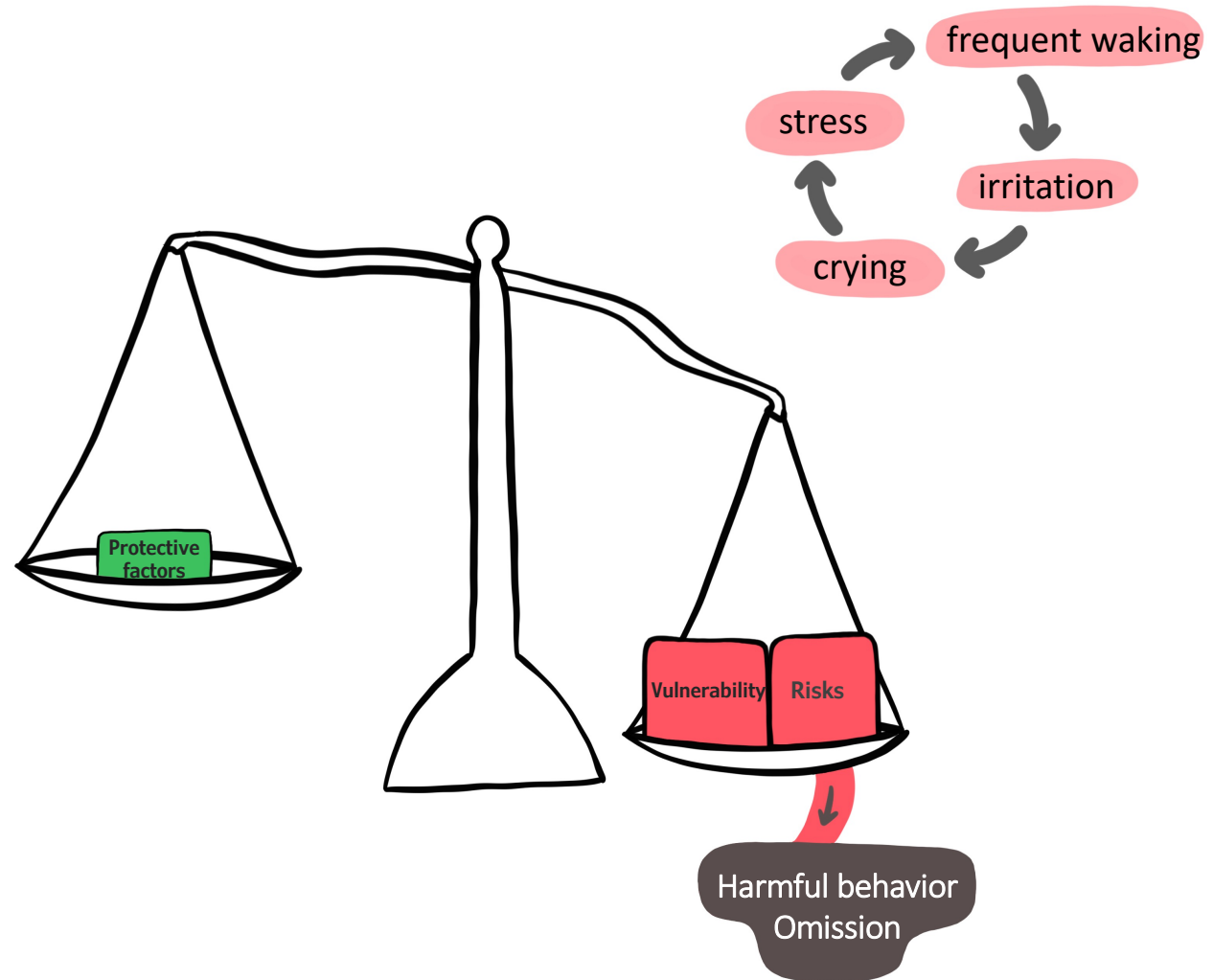

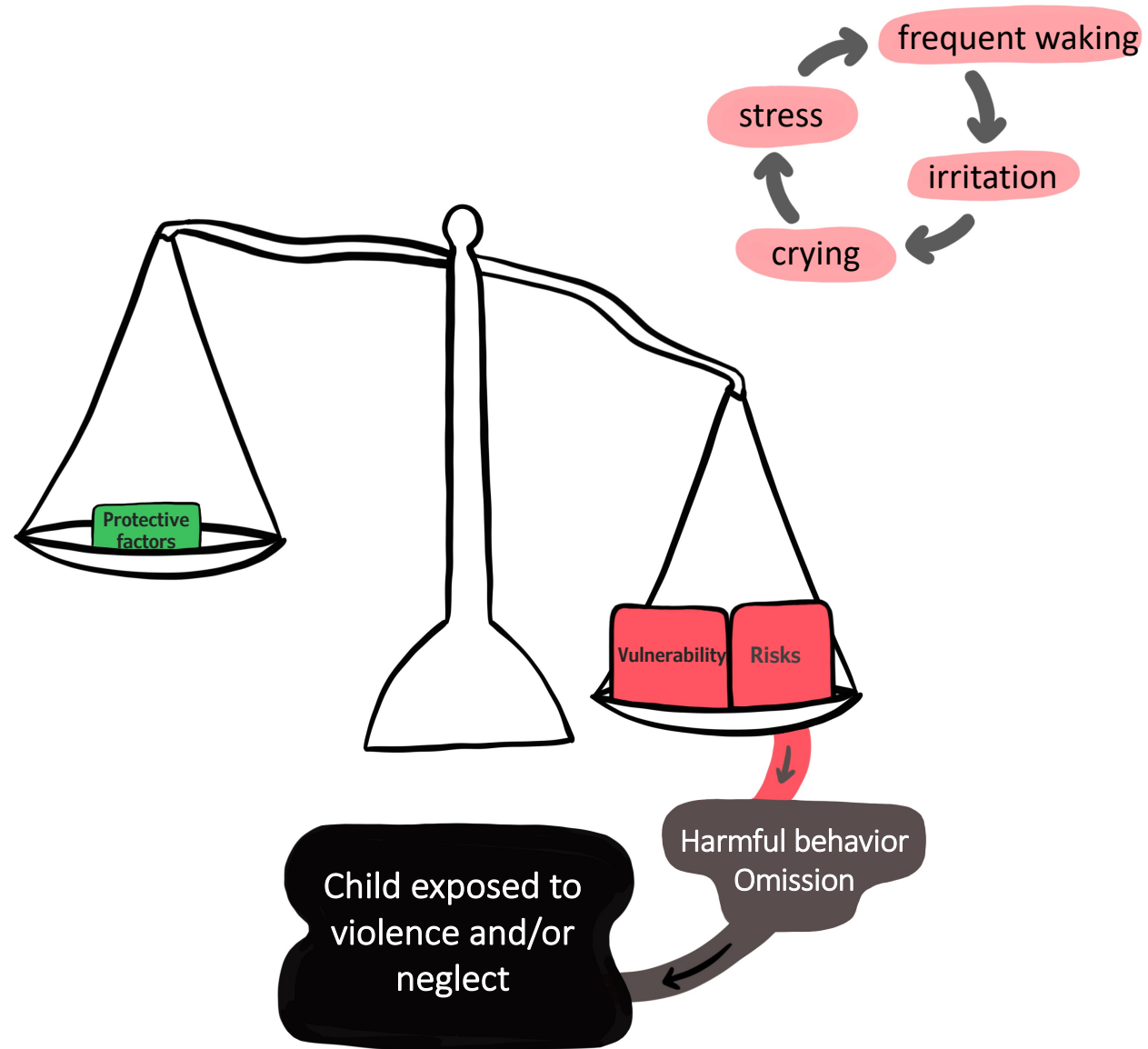

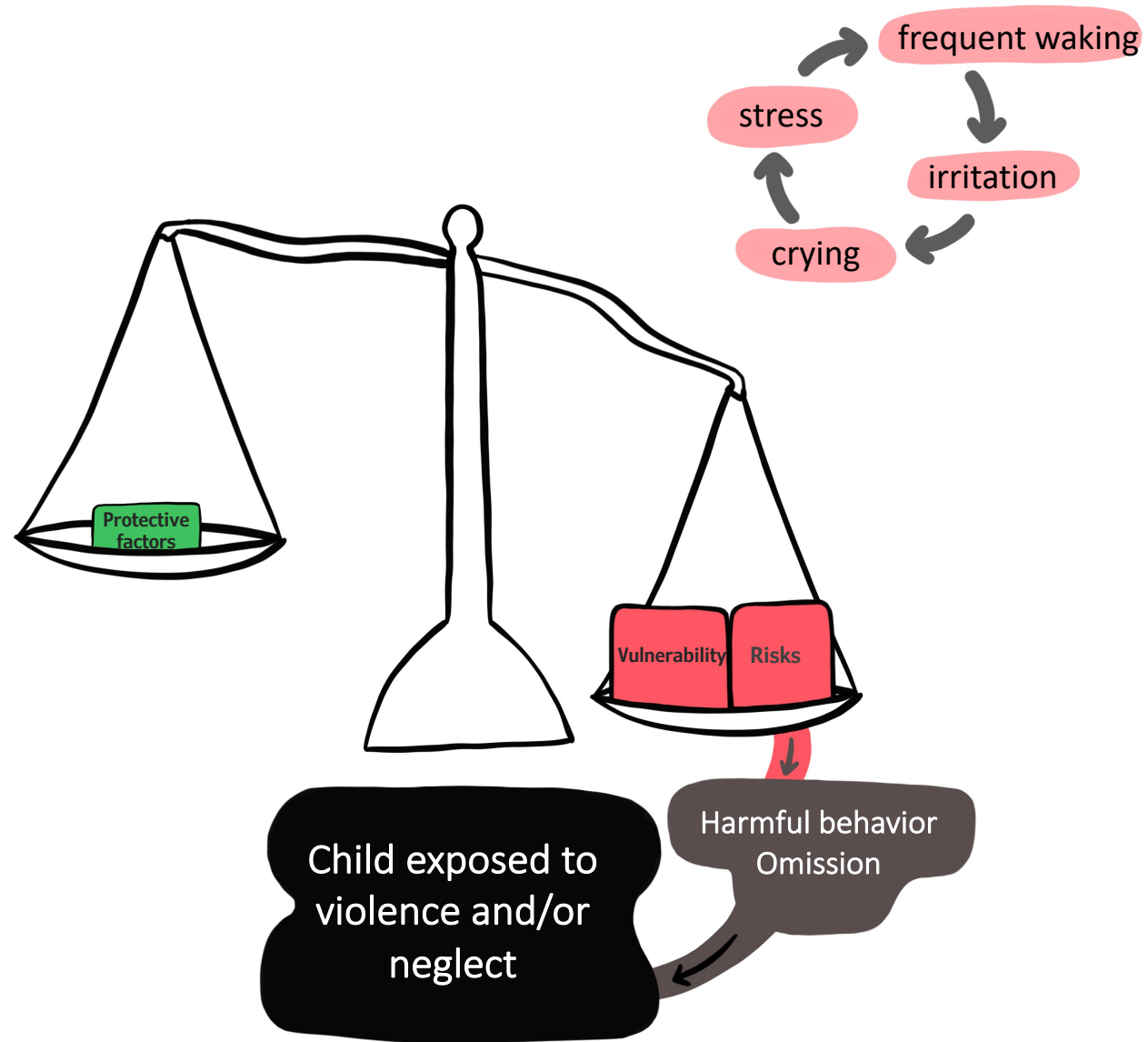

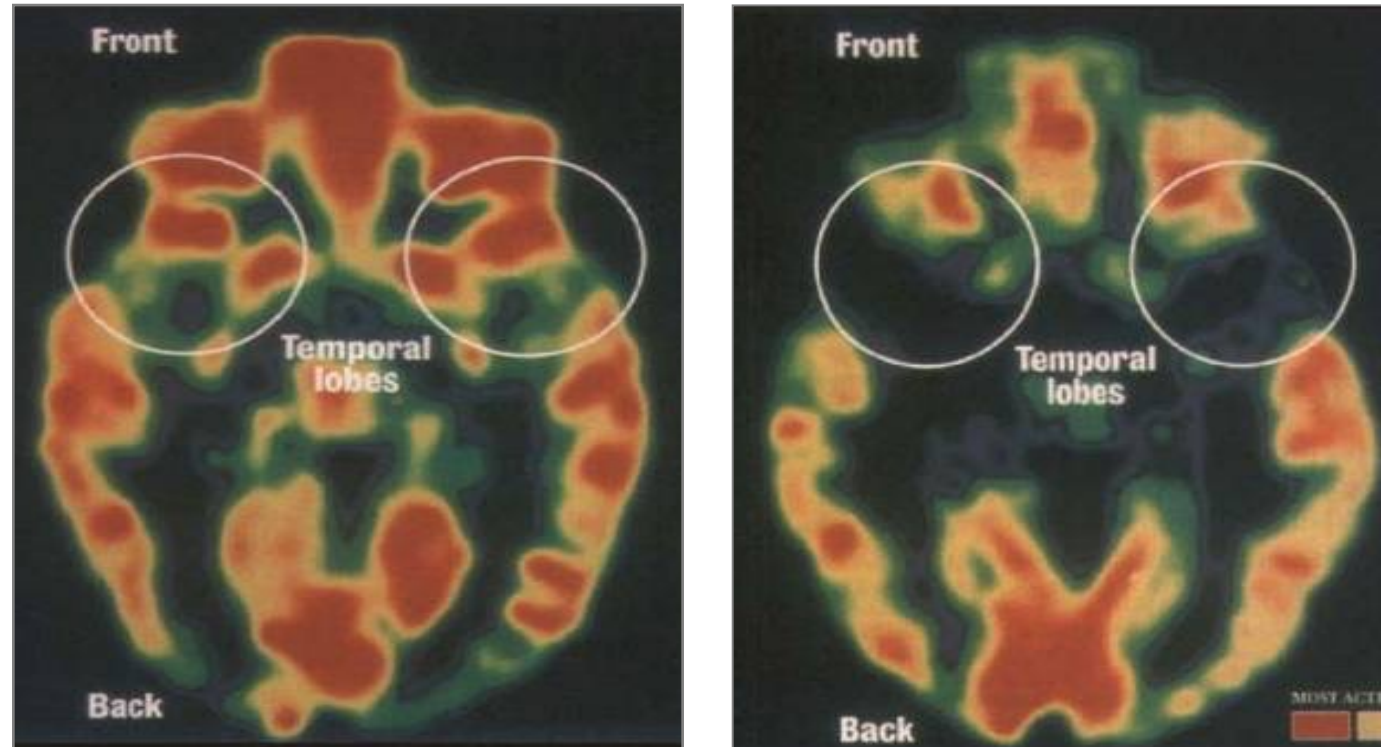
2. How do experiences of abuse and neglect affect the child's mind and body?

Toxisk stress

- "Excessive or prolonged activation of the physiological stress response systems in the absence of the buffering protection afforded by stable, responsive relationships"
(Garner et al, *Pediatrics* Vol. 129 No. 1 January 1, 2012 pp. e224 -e231)
- Causes disturbances in the neural circuitry of the brain as well as hormonal systems during sensitive periods of development
- These disturbances can result in anatomical and/or physiological changes that later may lead to learning and behavioral problems and unhealthy lifestyles
- Lays the foundation for chronic stress-related physical and emotional disease

HT Chugani et al. Neuroimage. 2001 Dec;14(6):1290-301

Select a language >

In brief

- Primed
- From Dicer-mice to men
- Ready for action
- Stem cell tools
- Cancer immature?
- Abuse affects genes
- Histones in hydrothermal vents
- Dining for your descendants
- Lasker award for epigenetics
- Nobel prize for transcription
- Nobel prize for epigenetics
- Addiction: the epigenetic effect
- Cancer: new drugs
- What is Epigenetics?
- Epigenethics?
- How does epigenetics shape life?
- Twin Profiles
- The calico cat

In brief

Abuse affects genes

We're all well aware that a difficult childhood can have a great impact on the course of someone's life. Childhood abuse can even drive individuals to commit suicide. A study published in *Nature Neuroscience* this month elucidates the molecular basis of how stress can shape the way genes work, predisposing abuse victims to ill fates.

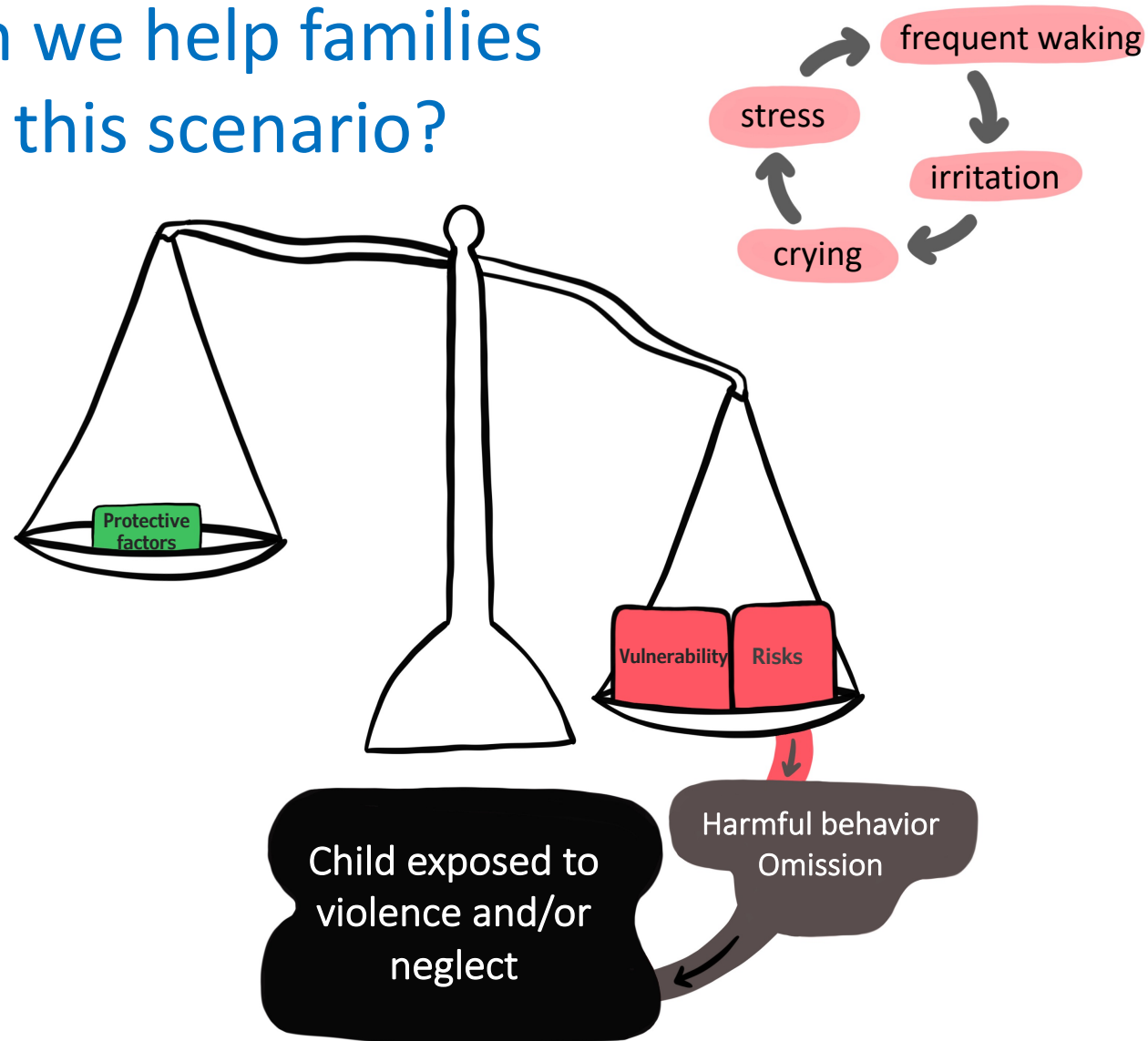
Brona McVittie reports :: **February 2009**

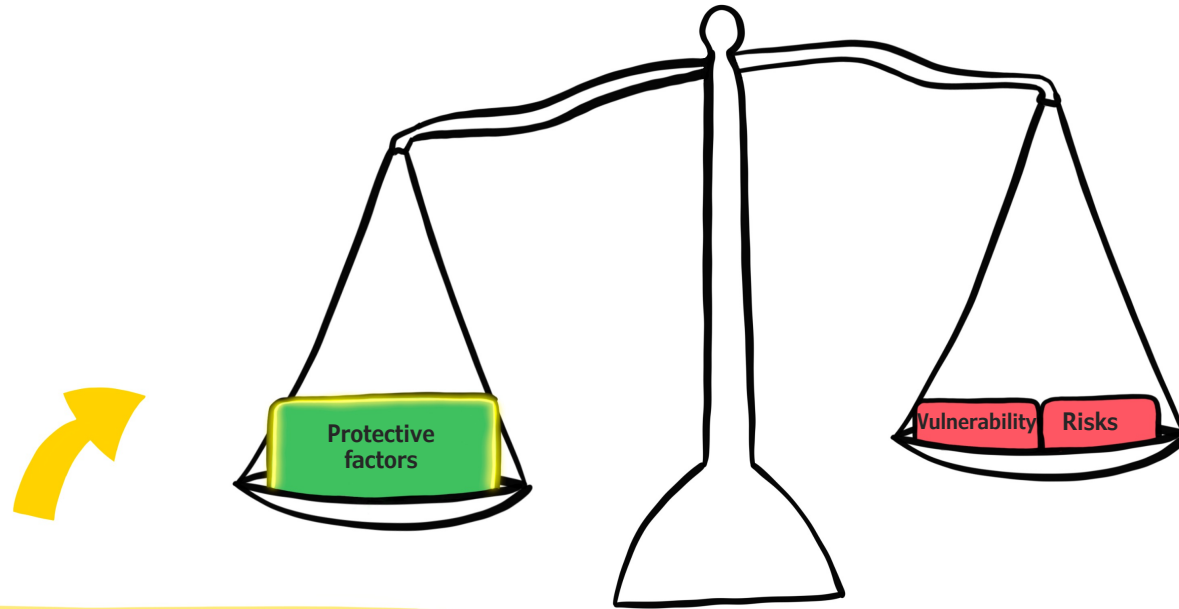
Building upon research published last May, which showed that child abuse can leave epigenetic marks on DNA, a team of McGill University and Douglas Institute scientists recently explored the links that such changes might have on the likelihood of abuse victims to commit suicide. They looked at epigenetic marks on genes that mediate our stress-response.

The team knew from previous studies in rats that parenting has a measurable physical impact on behavioural responses to stress. The way a mother treats her pups

How can we help families to avoid this scenario?

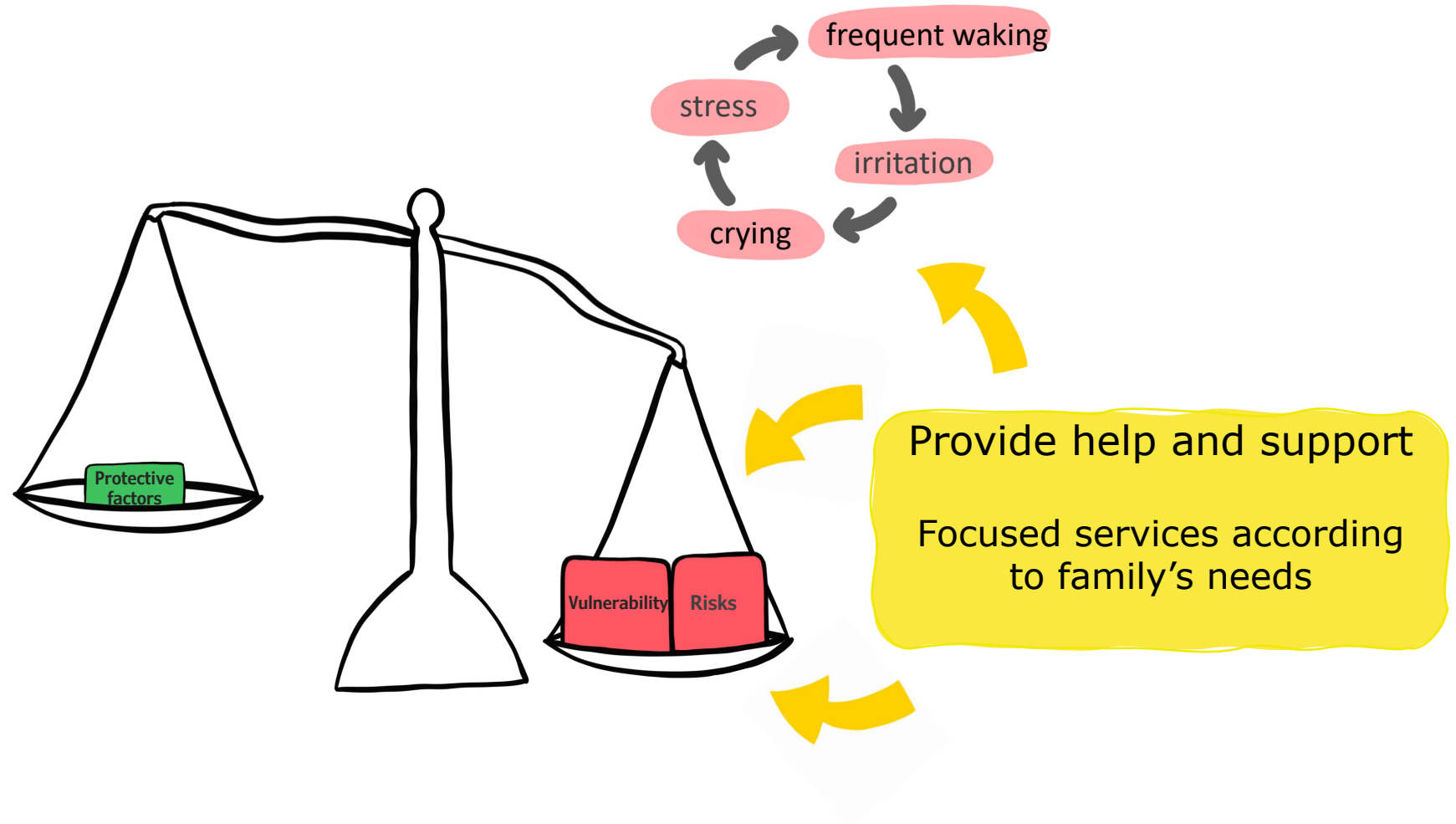

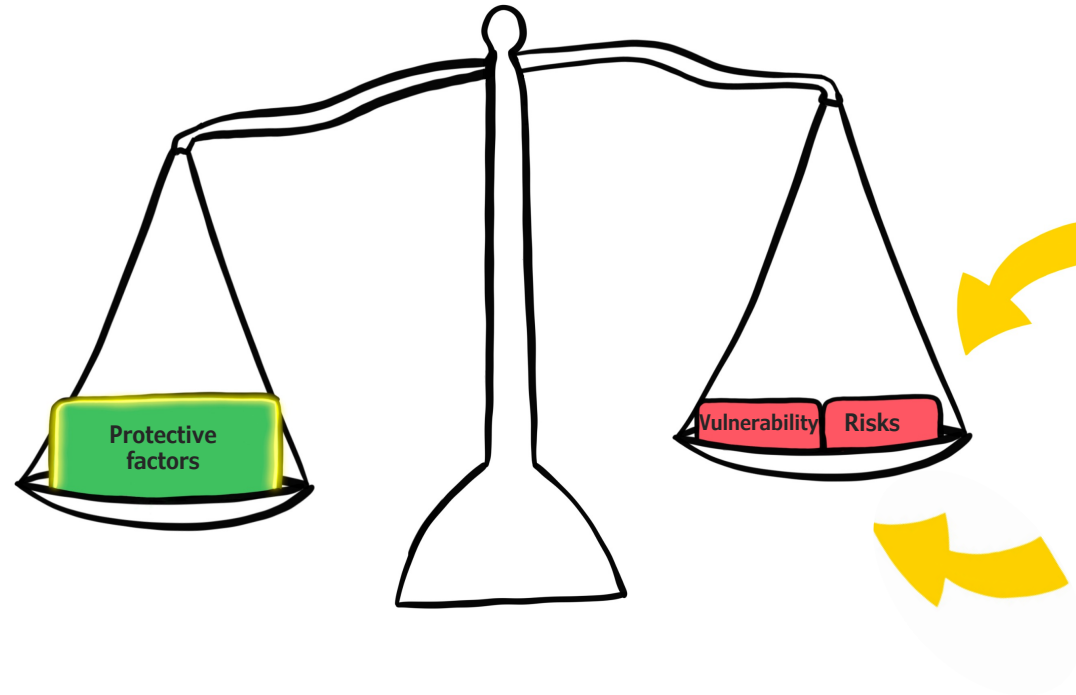

Promotion/Prevention

- Child health care
- Preschool/school
- Personal network ...

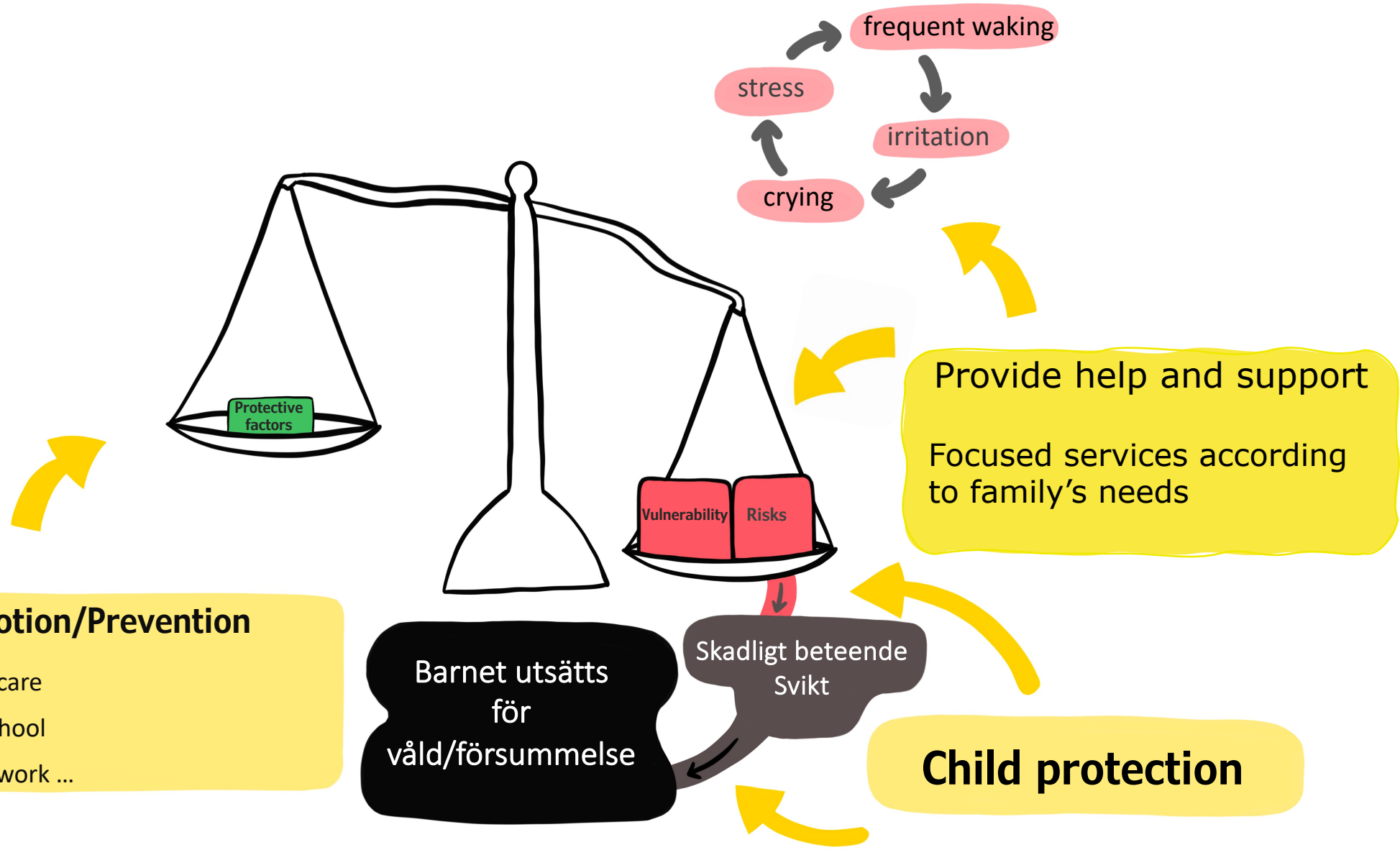

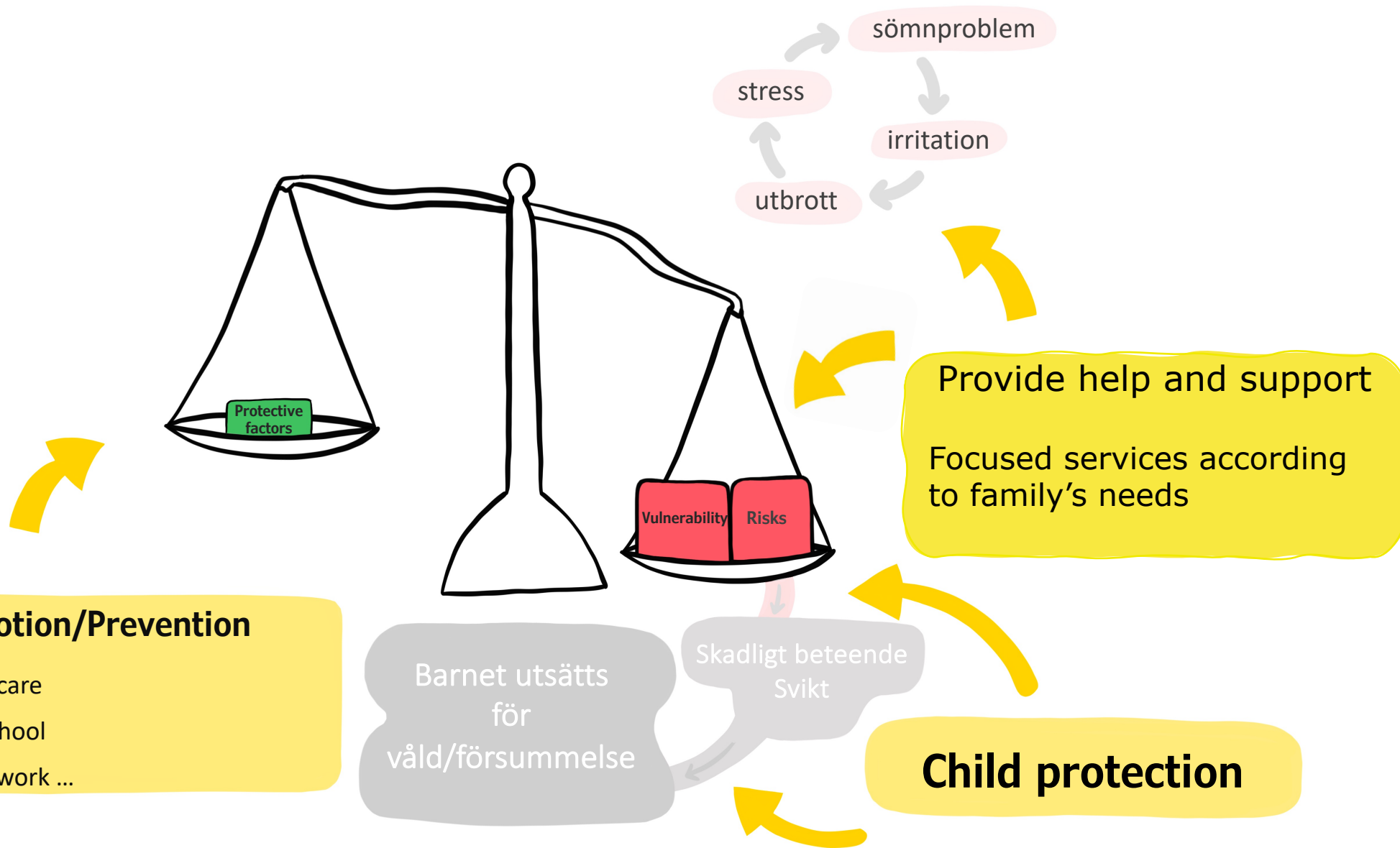

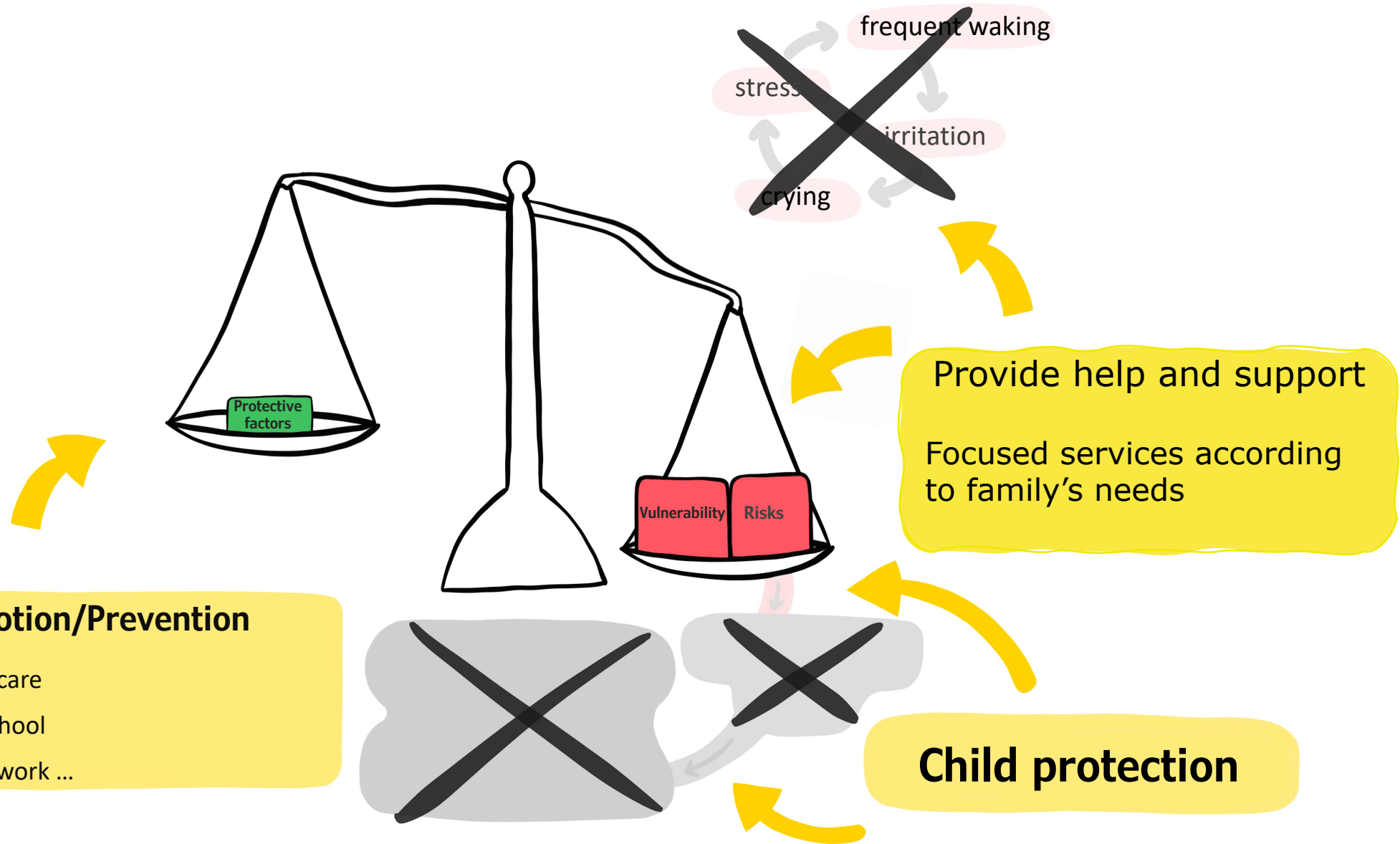

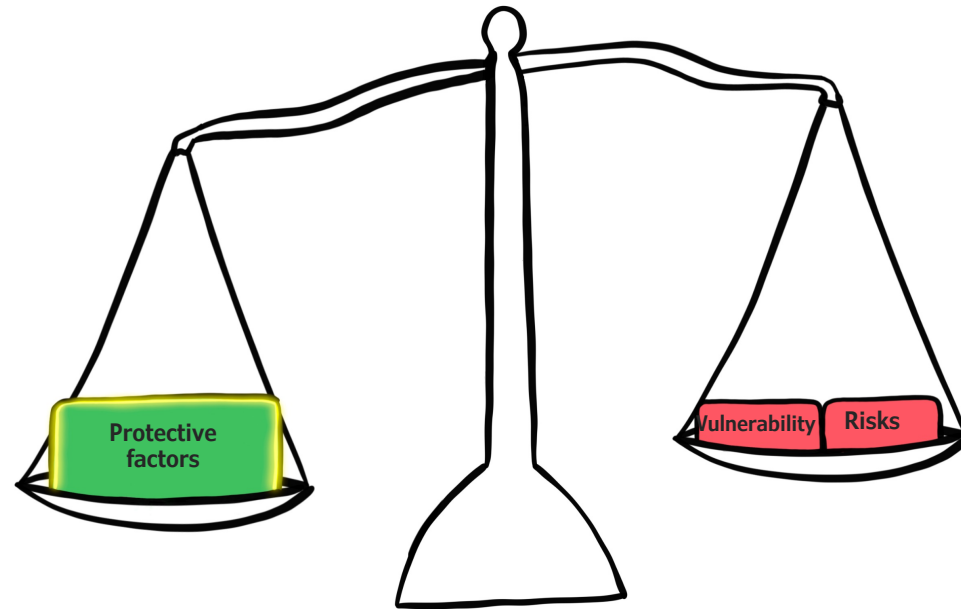
Provide help and support
Focused services according to family's needs

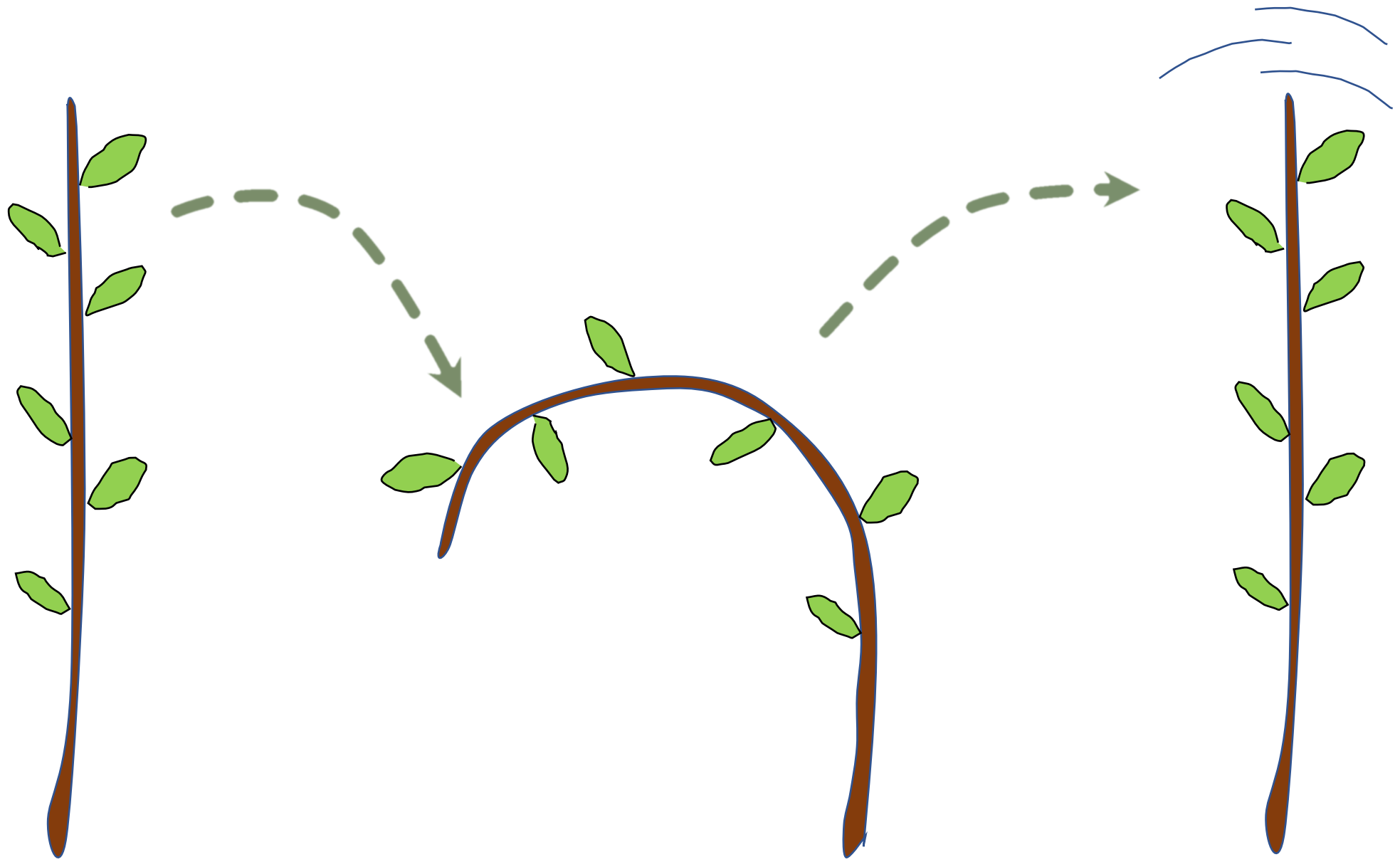

3. Resiliency

Resiliency

: an ability to recover from or adjust easily to [adversity](#) or change : [RESILIENCE SENSE 2](#)... the *resiliency* of nature and humans in the wake of fires, floods, earthquakes, volcanoes, and other destructive forces.

Resiliency at the individual level is associated with

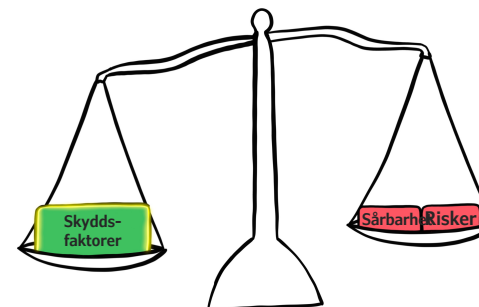
- Personal characteristics
 - Emotional and cognitive flexibility
 - Ability to handle stress effectively
 - Self esteem
 - Intelligence
 - Coping-strategies that are active and reflecting
- Interaction with others
 - Seeking help from others
 - Talking with others about one's situation and feelings
- The surrounding context
 - Close contact with others – family, friends, network
 - Secure, stable and nurturing relationships

Connectedness!

Family resilience

- Family cohesion – a balancing act
 - Emotional bonds that tie together family members and create meaning
 - The middle road is best – weak or very strong cohesion may be detrimental
- Common set of values (faith)
 - Helps family members to put events and situations in perspective
- Coping strategies
 - Meeting obstacles, problems and traumatic events in an active way
- Communication
 - Clarity
 - Emotional openness
 - Collaborative problem solving

We can

Strengthen the **resiliency** of children and parents and **prevent** child maltreatment

if we

offer effective **health promoting** and **preventive** services to all, **identify** children who live in risk environments and offer effective, **targeted services** for families with greater needs

We need to work in multiprofessional collaboration with **the child's needs in focus**

4. BarnSäkert/SEEK

BarnSäkert

Promising preliminary results for targeting risk factors in the child's home environment

Steven Lucas, MD, Associate Professor
Uppsala University Children's Hospital
Uppsala, Sweden

Aim

To develop a universal method to identify psychosocial risk factors in the child's home environment and assist in providing supportive services for the family

Swedish Child Health Services

- Universal - >99% of children participate
 - Separate units committed to health promotion
 - Specialist nurse-centered
 - Very high level of trust from parents
-
- A perfect setting to identify risks and resources and to help parents get help early

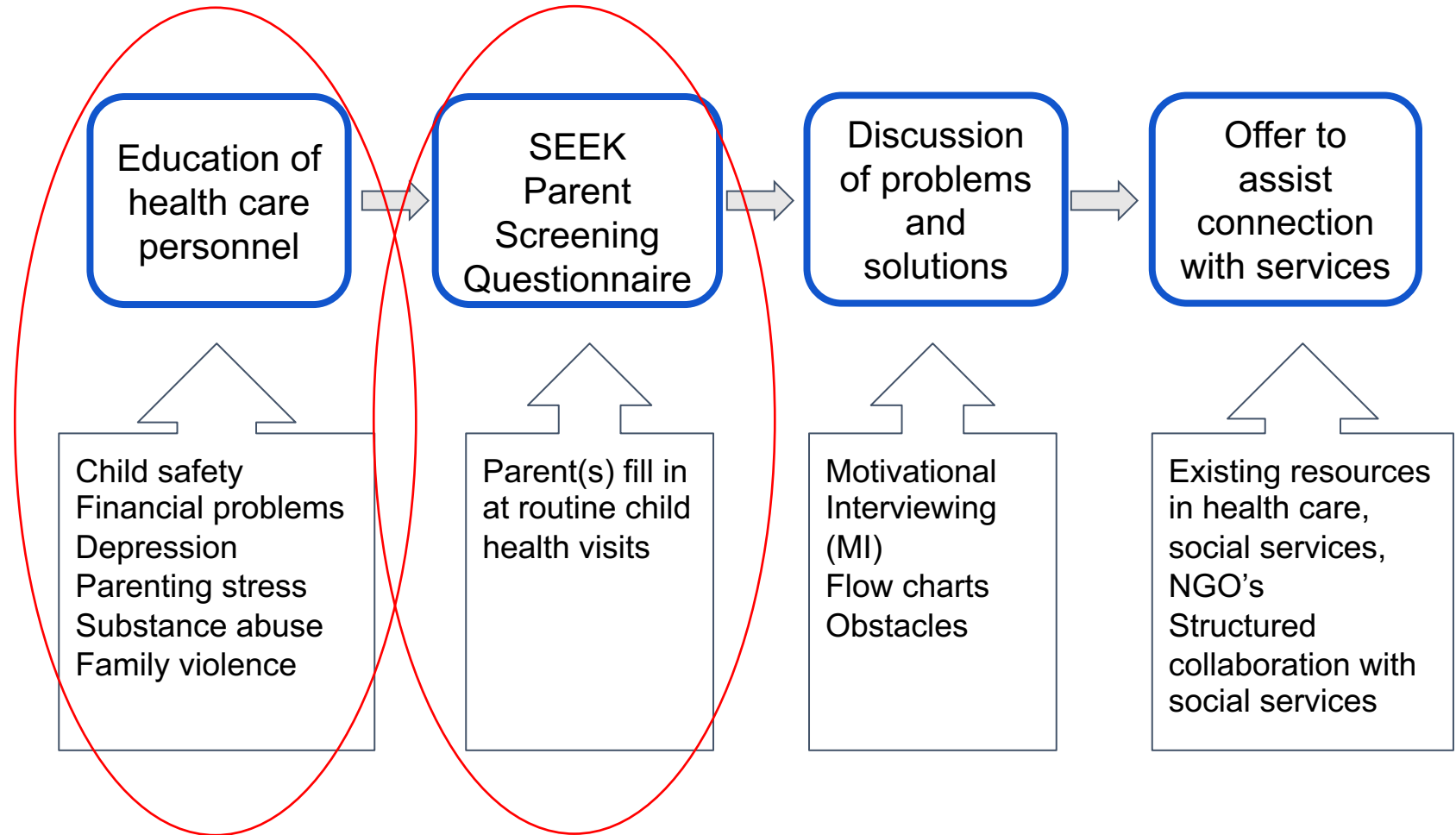

Psychosocial risk factors

- Financial problems
- Depression
- Extreme parenting stress
- Substance misuse/abuse
- Intimate partner violence

SEEK: Safe Environment for Every Kid

Swedish SEEK-PQ

(D)

Bästa förälder eller vårdnadshavare

Att vara förälder är inte alltid enkelt. En av våra viktigaste uppgifter på BVC är att hjälpa familjer så att barnen får en trygg uppväxtmiljö. Därför erbjuder vi alla familjer som besöker oss att besvara nedanstående frågor. Frågorna handlar om sådant som kan påverka många familjer. Frågorna gäller dig och det barn som har besöket på BVC idag. Att fylla i formuläret är frivilligt, och du kan välja att svara på alla, vissa eller inga av frågorna.

Barnets kön: _____ Barnets ålder: ____år ____ månader Förälders kön: _____

- Ja Nej Vet du vart du ska ringa om ditt barn har fått i sig något giftigt?
- Ja Nej Har du brandvarnare i ditt hem?
- Ja Nej Finns det någon som röker i ditt hem?
- Ja Nej Har du, under det senaste året, varit orolig för att pengarna inte ska räcka månaden ut?
- Ja Nej Har du, under det senaste året, inte haft råd att köpa mat eller kläder som barnet behöver?
- Ja Nej Har du, under de senaste månaderna, varit nedstämd, deprimerad eller haft känslor av hopplöshet?
- Ja Nej Har du, under de senaste månaderna, känt mindre intresse eller glädje för saker som du annars brukar glädjas åt eller vara intresserad av?
- Ja Nej Känner du dig ofta extremt stressad?
- Ja Nej Upplever du ofta att ditt barn är särskilt besvärligt?
- Ja Nej Skulle du behöva mer hjälp med ditt barn?
- Ja Nej Är du orolig att du skulle kunna tappa kontrollen mot ditt barn?
- Ja Nej Har du någon gång upplevt att nuvarande eller tidigare partner har nedvärderat, förolämpat eller bestämt över dig t.ex. vem du får träffa, hur mycket pengar du får ha, vilka kläder du ska ha?
- Ja Nej Har du någon gång upplevt att nuvarande eller tidigare partner har hotat, knuffat, slagit, sparkat eller utsatt dig för annan typ av kroppslig misshandel?
- Ja Nej Har du någon gång varit rädd för din partner eller någon annan person i din närhet?

Hur ofta dricker du alkohol?

- Aldrig En gång i månaden eller mer sällan 2-4 gånger i månaden 2-3 gånger i veckan 4 gånger i veckan eller mer

Hur många "standardglas" (se exempel nedan) dricker du en typisk dag då du dricker alkohol?

- 1-2 3-4 5-6 7-9 10 eller fler

Hur ofta dricker du sex sådana "standardglas" eller mer vid samma tillfälle?

- Aldrig Mer sällan än en gång i månaden Varje månad Varje vecka Dagligen eller nästan varje dag

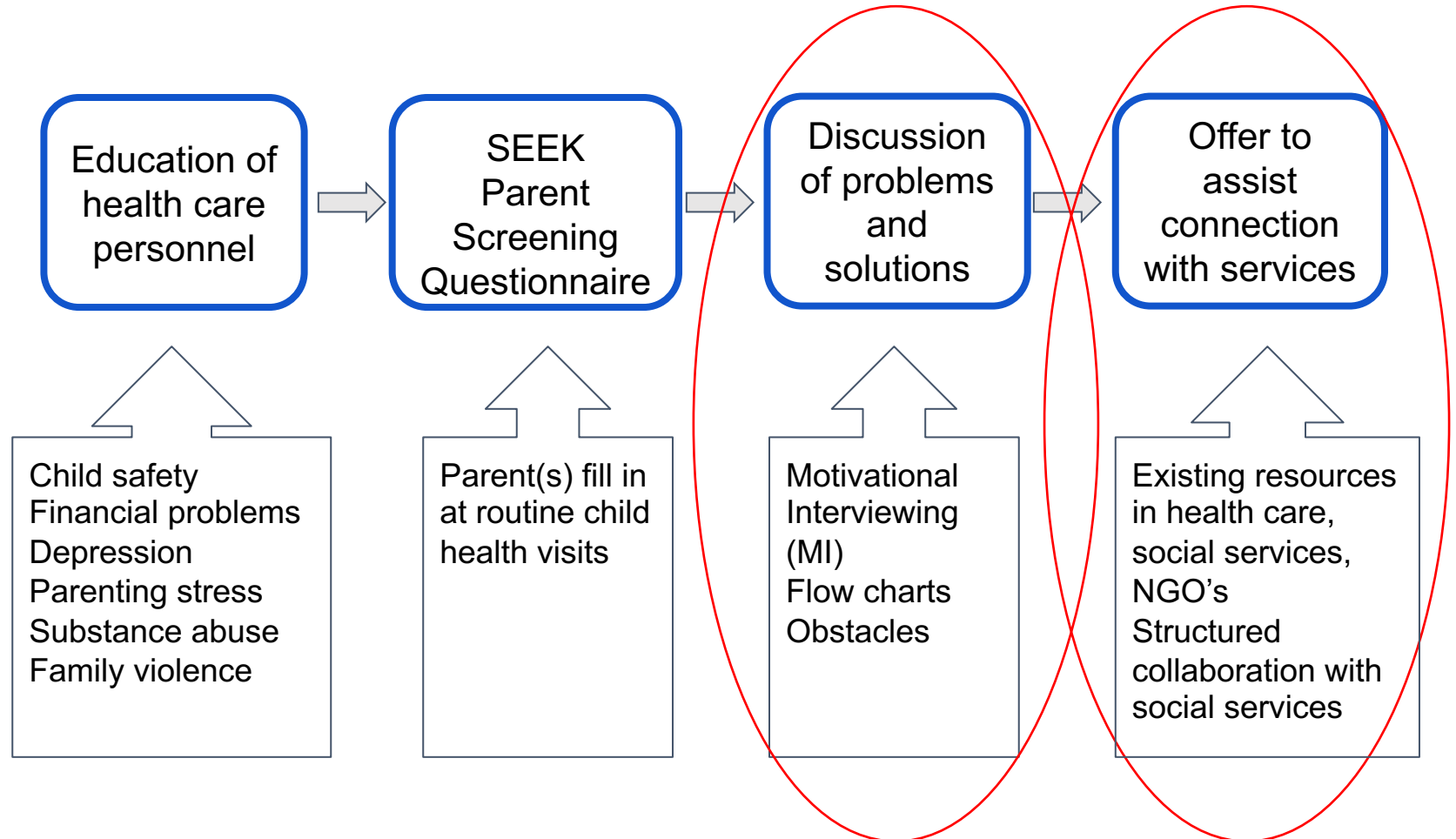

- Ja Nej Är det några andra problem som du önskar hjälp med idag?

Tack!

SEEK: Safe Environment for Every Kid

Actions taken by nurse

Åtgärdsmall formulär D

Stämmer inte med samtalet	Vilken åtgärd erbjuds? 1=Återbesök (BHV-sjuksköterska) 2=Informationsbroschyr 3=Remiss/hänvisning 4=Anmälan (socialtjänsten)	Vilken åtgärdsresurs? 1= BHV- sjuksköterska 2= MBHV-psykolog 3= Psykolog, annan 4= Soc. frivillig 5= Soc. myndighet 6= Kvinnojour	7= Beroendeklinik 8= Familjerådgivning 9= Migrationsverket 10= Psykiatri 11=Husläkare 12= Annat	Varför ingen åtgärd? 1= Har redan hjälp 2=Tackar nej
☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐
Barnsäkerhet (giftinformationscentralen, brandvarnare, rökare i hemmiljö)				
☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐
Ekonomi (oro att pengarna inte räcker månaden ut, inte råd att köpa mat och kläder som barnet behöver)				
☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐
Nedstämdhet (nedstämd deprimerad eller känslor av hopplöshet, mindre intresse och glädje som annars brukar intressera eller glädjas av)				
☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐
Stress (extremt stressad, barnet särskilt besvärligt, önskar mer hjälp med barnet, orolig att tappa kontrollen)				
☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐
Våld i nära relation (nuvarande eller tidigare relation upplevt att partnern har nedvärdat förolämpat eller bestämt över dig, nuvarande eller tidigare relation upplevt att partnern har hotat, knuffat, slagit sparkat eller annan typ av kroppslig bestraffning)				
☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐
Riskbruk (hur ofta dricker alkohol, antalet "standardglas", hur ofta sex eller fler "standardglas" vid samma tillfälle)				
☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐
Antal poäng: ☐				

Ej utfall Tolk

Vilka på rummet?

mamma
 pappa
 annan vuxen, vem (gäller ej tolk)? _____

Ej genomförd på grund av:

tidsbrist
 tackar nej
 språkproblem
 olämpligt pga _____
 annat, vad? _____

SEEK (D)

Bästa förälder eller vårdnadshavare
 Att vara förälder är inte alltid enkelt. En av våra viktigaste uppgifter på BVC är att hjälpa familjer så att barnen får en trygg uppväxtmiljö. Därför erbjuder vi alla familjer som besöker oss att besvara nedanstående frågor. Frågorna handlar om sådant som kan påverka många familjer. Frågorna gäller dig och det barn som har besökt på BVC idag. Att fylla i formuläret är frivilligt, och du kan välja att svara på alla, vissa eller inga av frågorna.

Barnets kön: _____ Barnets ålder: _____ år _____ månader Förälders kön: _____

Ja Nej Vet du vart du ska ringa om ditt barn har fått i sig något giftigt?

Ja Nej Har du brandvarnare i ditt hem?

Ja Nej Fanns det någon som röker i ditt hem?

Ja Nej Har du, under det senaste året, varit orolig för att pengarna inte ska räcka månaden ut?

Ja Nej Har du, under det senaste året, inte haft råd att köpa mat eller kläder som barnet behöver?

Ja Nej Har du, under de senaste månaderna, varit nedstämd, deprimerad eller haft känslor av hopplöshet?

Ja Nej Har du, under de senaste månaderna, känt mindre intresse eller glädje för saker som du annars brukar glädjas åt eller vara intresserad av?

Ja Nej Känner du dig ofta extremt stressad?

Ja Nej Upplever du ofta att ditt barn är särskilt besvärligt?

Ja Nej Skulle du behöva mer hjälp med ditt barn?

Ja Nej Är du orolig att du skulle kunna tappa kontrollen mot ditt barn?

Ja Nej Har du någon gång upplevt att nuvarande eller tidigare partner har nedvärdat, förolämpat eller bestämt över dig t.ex. vem du får träffa, hur mycket pengar du får ha, vilka kläder du ska ha?

Ja Nej Har du någon gång upplevt att nuvarande eller tidigare partner har hotat, knuffat, slagit, sparkat eller utsatt dig för annan typ av kroppslig misshandel?

Ja Nej Har du någon gång varit rädd för din partner eller någon annan person i din närhet?

Hur ofta dricker du alkohol?
 Aldrig En gång i månaden 2-4 gånger i veckan 4 gånger i veckan eller mer sällan 2-3 gånger i månaden eller mer

Hur många "standardglas" (se exempel nedan) dricker du en typisk dag då du dricker alkohol?
 1-2 3-4 5-6 7-9 10 eller fler

Hur ofta dricker du sex sådana "standardglas" eller mer vid samma tillfälle?
 Aldrig Mer sällan än en gång Varje månad Varje vecka Dagligen eller nästan varje dag i månaden

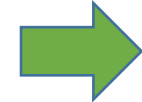
Ja Nej Är det några andra problem som du önskar hjälp med idag?

Tack!

Årgårdsmodell Formulär D

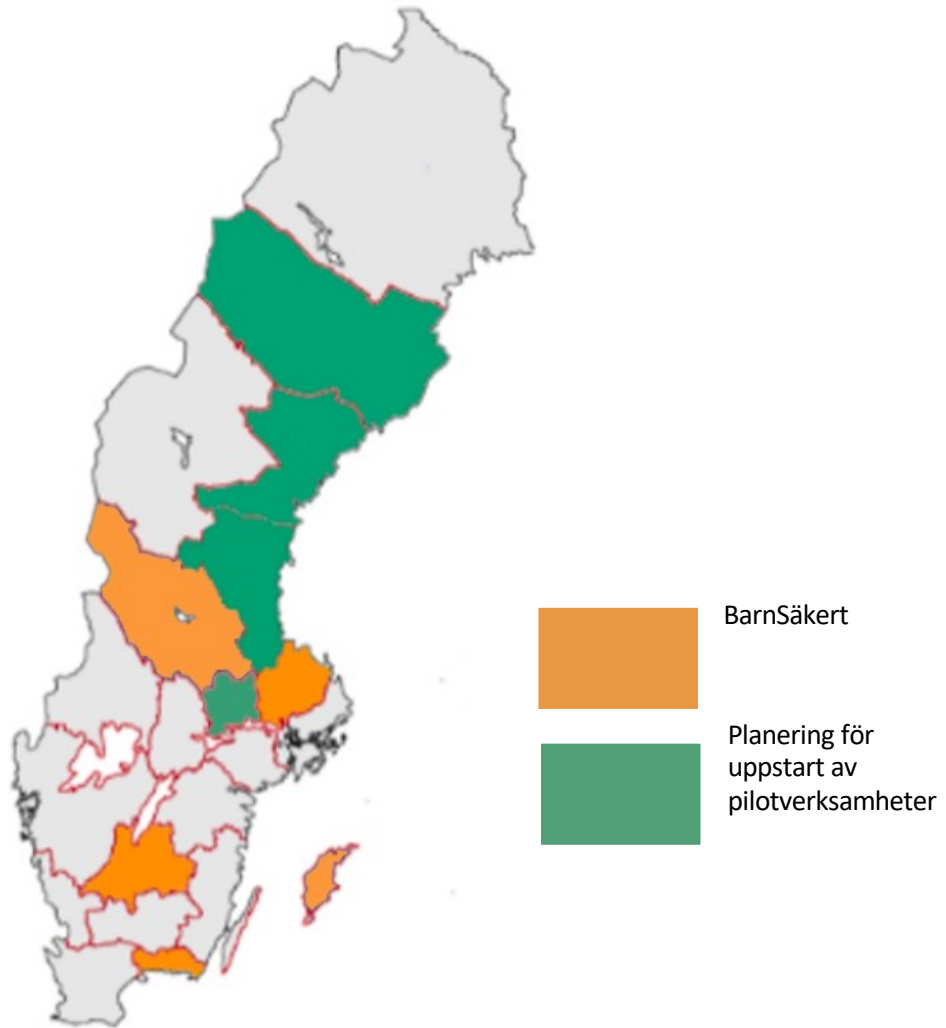
Stämmer inte med vanligt	Vilken åtgärd erbjöds? 1- Alerterik (BHV- sjukvårdscenter) 2- Information/brukar 3- Remiss/konferens 4- Familjövning (socialarbetare)	Vilken åtgärdsområde? 1- BHV- sjukvårdscenter 2- MSHV-psykiatri 3- Psykiolog, annan 4- Soc. stödning 5- Soc. myndighet 6- Krimisjour	Vilken åtgärdsområde? 1- Beredningscenter 2- Familjövning 3- Migrationverket 4- Psykiatri 11- Hälsoenkät 12- Annat	Vad är ingen åtgärd? 1- Har redan hjälp 2- Tackar nej
Beredningscenter (information/utvärdering, förhandsvård, vård i hemmiljö)				
☐	☐	☐	☐	☐
Ekvivalens (om ett patient inte mår bra/behöver st. om, då är det bra och kläder som barnet behöver)				
☐	☐	☐	☐	☐
Nedstämdhet (nedstämd, deprimerad eller känslor av hopplöshet, mindre intresse och glädje som annars brukar utlösas eller glädjas av)				
☐	☐	☐	☐	☐
Stress (starkt stressad, hotat, inte kan koncentrera sig, svårt att sova, svårt att ta beslut, svårt att ta beslut)				
☐	☐	☐	☐	☐
Vård i nära relation (nuvarande eller tidigare relation upplevt att partner har hotat, knuffat, slagit, sparkat eller annan typ av kroppslig bemötning)				
☐	☐	☐	☐	☐
Bakgrund (har ofta dricker alkohol, vänt "standardglas", har ofta sex eller fler "standardglas" vid samma tillfälle)				
☐	☐	☐	☐	☐
Andra punkter: ☐				
☐ Ej utfyllt ☐ Fyll				
Vilka på rummet?				
☐ matmeny				
☐ papp				
☐ annan vätska, vasa (gäller ej tokt)? _____				
Ej genomförd på grund av:				
☐ ledigt				
☐ tacksar nej				
☐ språkproblem				
☐ olämpligt tidspunkt _____				
☐ annan, var? _____				

Andel föräldrar som uppger psykosocial riskfaktor (n=8500) i Region Dalarna

	Kvinnor (%)	Män (%)	Totalt (%)
Barnsäkerhet	15	13	14
Ekonomisk oro	15	15	15
Nedstämdhet	31	28	30
Extrem föräldrastress	19	15	18
Riskbruk/missbruk av alkohol	4	6	5
Våld i nära relationer	12	6	10
Något problem	53	49	51

Nourishment

Reciprocity

What do children need to grow, develop and thrive?

Closeness

Communication

Protection

Challenges

Kisses

To be seen Stimulation

Love

Hugs

Sleep

Bus

Freedom

Respect

Security

Friendship

Peace

Play

Thank you

steven.lucas@kbh.uu.se

